

Γυναίκες και Εξουσία

"Γυναίκες και Εξουσία"	15.2.01
Άννα Καραμάνου Ευρωβουλευτής- Γραμματέας Τομέα Γυναικών ΠΑΣΟΚ	

Είναι γεγονός πως, η αναγνώριση των ανθρωπίνων και πολιτικών δικαιωμάτων των γυναικών, η μαζική συμμετοχή τους στην εκπαίδευση και στις οικονομικές δραστηριότητες, οι αλλαγές στους ρόλους των δύο φύλων και στη δομή της οικογένειας, αποτελούν την πιο σημαντική κοινωνική αλλαγή που συντελέστηκε στον 20ο αιώνα.

Η συμμετοχή των γυναικών στο εργατικό δυναμικό αυξάνει συνεχώς, ακόμη και σε περιόδους οικονομικής ύφεσης. Χωρίς αμφιβολία έχουν κατακτηθεί πολλά, που μας επιτρέπουν να προσβλέπουμε με αισιοδοξία προς το μέλλον, αλλά ο δρόμος είναι ακόμα μακρύς. Οι αλλαγές στη θέση και στο ρόλο των γυναικών στην κοινωνία δεν συνοδεύτηκαν από αντίστοιχη εκπροσώπηση στους δημοκρατικούς θεσμούς και στα πολιτικά κέντρα αποφάσεων. Η πολιτική και οικονομική εξουσία σχεδόν μονοπωλείται από το ένα φύλο.

Σε παγκόσμια μάλιστα κλίμακα παρατηρείται τάση μείωσης του αριθμού των γυναικών που συμμετέχουν σε θέσεις ευθύνης. Οι γυναίκες παραμένουν φτωχότερες και με λιγότερη εξουσία από τους άνδρες.

Στην Ελλάδα η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική παραμένει σε εξαιρετικά χαμηλά επίπεδα και είναι αναντίστοιχη με την πρόοδο που έχει συντελεσθεί στους τομείς της εκπαίδευσης (55% των φοιτητών ΑΕΙ είναι γυναίκες), της επαγγελματικής απασχόλησης και της νομοθεσίας. Η πολιτική πραγματικότητα σήμερα αποκαλύπτει ένα σοβαρό δημοκρατικό έλλειμμα, αφού η πλειοψηφία του εκλογικού

σώματος υποαντιπροσωπεύεται στα κέντρα χάραξης πολιτικής και λήψης αποφάσεων, κατατάσσοντας την Ελλάδα τελευταία ανάμεσα στις 15 χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (6% στη Βουλή, 4% στα δημοτικά συμβούλια, 2% στα νομαρχιακά, 4% στη διοίκηση της ΓΣΕΕ). Η Ελλάδα του 2000 παραμένει μία πατριαρχική και ανδροκρατούμενη χώρα.

Δυστυχώς, γυναίκες και άνδρες παραμένουν ακόμη, σε μεγάλο βαθμό, δέσμιοι αντιδημοκρατικών αντιλήψεων και αναχρονιστικών κοινωνικών στερεοτύπων, ως προς τους ρόλους των φύλων και την πολιτική λειτουργία. Ταυτόχρονα, οι πατριαρχικές δομές των κομμάτων, το εκλογικό σύστημα-που απαιτεί μεγάλα οικονομικά μέσα και ειδικά ψηφοθηρικά προσόντα, συνήθως απεχθή στις γυναίκες-, ο σκληρός και συχνά αθέμιτος ανταγωνισμός, ο άνισος καταμερισμός των οικογενειακών υποχρεώσεων ανάμεσα στα δύο φύλα και μια σειρά ακόμη λόγοι, εμμέσως παρεμποδίζουν την υπέρβαση του ιστορικού αποκλεισμού των γυναικών από το δημόσιο βίο.

Η Αριστοτελική θεωρία των δύο σφαιρών-η δημόσια σφαίρα που ανήκει στους άνδρες και η ιδιωτική στις γυναίκες – επηρέασε βαθύτατα, δια μέσου των αιώνων, τη φιλοσοφική σκέψη, την πολιτική επιστήμη, καθώς και τις αναλύσεις για παραδοσιακά ζητήματα και αξίες, όπως η ελευθερία, η ισότητα και η δικαιοσύνη.

Είναι βέβαιο πως η απουσία των γυναικών από τη διαμόρφωση και τη λήψη των αποφάσεων συντελεί στη διαιώνιση των διακρίσεων λόγω φύλου, στην περιθωριοποίηση καυτών κοινωνικών θεμάτων, στην οικονομική υστέρηση, αλλά και στη λειψή λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών. Οι συνεχιζόμενες διακρίσεις και ανισότητες εις βάρος των γυναικών, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, τα φαινόμενα βίας και η προβολή στρεβλών

προτύπων από τα ΜΜΕ, συνιστούν ένα πλέγμα προβλημάτων που συνδέεται διαλεκτικά με την ανεπαρκή συμμετοχή των γυναικών στα κέντρα λήψης αποφάσεων, με την έλλειψη πολιτικής δύναμης.

Δυστυχώς, οι νόμοι που προβλέπουν ίσα δικαιώματα για τις γυναίκες αποδείχτηκαν ανεπαρκείς, αφού οι κανόνες του πολιτικού παιχνιδιού και οι συσχετισμοί δύναμης διαμορφώνονται και επηρεάζονται από τους κατέχοντες την εξουσία. Η συμμετοχή λοιπόν των γυναικών στα κέντρα διαμόρφωσης και άσκησης της πολιτικής, προϋποθέτει βαθιές ποιοτικές αλλαγές, τόσο στο περιεχόμενο, όσο και στον τρόπο άσκησης της πολιτικής. Οι αλλαγές αυτές με την σειρά τους προϋποθέτουν άρση όλων των παραγόντων που παρεμποδίζουν τη μαζική είσοδο των γυναικών στην πολιτική.

Στη νέα συνθήκη του Άμστερνταμ γίνονται σημαντικές αναφορές στην ισότητα των δύο φύλων και στη βελτίωση της θέσης της γυναίκας στο χώρο της απασχόλησης. Παρά τις αναφορές αυτές όμως, η Συνθήκη παραλείπει μία συστηματική αναφορά στη θέση της γυναίκας στο χώρο της πολιτικής. Η Σύσταση του Συμβουλίου της 02/12/1996, με αντικείμενο την ισόρροπη συμμετοχή γυναικών και ανδρών στα κέντρα αποφάσεων, είχε ζητήσει από τα κράτη-μέλη να λάβουν σοβαρά υπόψη τη χαμηλή συμμετοχή των γυναικών σε όλες τις σφαίρες της δημόσιας ζωής, και να υιοθετήσουν στρατηγικές που θα αντιμετωπίζουν εποικοδομητικά την ανισορροπία μεταξύ εκπροσώπησης ανδρών και γυναικών.

Δυστυχώς μέχρι στιγμής, η Ελλάδα δεν έχει ανταποκριθεί θετικά στην εν λόγω Σύσταση. Καμία θετική δράση και κανένα μέτρο (ποσοτώσεις κ.λ.π) δεν έχει ληφθεί προκειμένου να διασφαλισθεί μια αξιοπρεπής,

έστω, εκπροσώπηση των γυναικών στους δημοκρατικούς θεσμούς και στα πολιτικά κέντρα αποφάσεων.

Ωστόσο, σήμερα, περισσότερο από ποτέ, προβάλλει επιτακτική η ανάγκη χάραξης στρατηγικής και ανάληψης δράσης, για να ενισχυθεί η συμμετοχή των γυναικών στους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς. Ο ρόλος των γυναικών και η αξία της συμμετοχής τους έχει αναγνωρισθεί και περιληφθεί σε όλες τις διακηρύξεις και τα προγράμματα δράσης που αποφασίστηκαν στις μεγάλες Παγκόσμιες Διασκέψεις του ΟΗΕ για τις γυναίκες, από την πρώτη στο Μεξικό το 1975, μέχρι την τέταρτη στο Πεκίνο το 1995.

Σε ευρωπαϊκό επίπεδο υπήρξαν αρκετές εξελίξεις και ορισμένα κράτη-μέλη εισήγαγαν νομοθετικές ρυθμίσεις με στόχο την προώθηση των γυναικών. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου ο αριθμός των γυναικών βουλευτών έχει παρουσιάσει αύξηση (28%), ενώ πέντε από τα είκοσι μέλη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής είναι γυναίκες. Σε εθνικό επίπεδο σημαντικές επιδόσεις έχουν καταγράψει οι Σκανδιναβικές χώρες με πρώτη τη Σουηδία, η Ολλανδία, η Γερμανία, η Ισπανία, η Βρετανία όπου στις εκλογές του 1997 τριπλασιάστηκε ο αριθμός των γυναικών που κατέλαβαν βουλευτική έδρα, και η Γαλλία, όπου διπλασιάστηκαν τα ποσοστά των γυναικών στο Κοινοβούλιο στις εκλογές του Μαΐου 1997. Όπως είναι γνωστό ο πρωθυπουργός Λιονέλ Ζοσπέν , προτείνει μέσω της συνταγματικής αναθεώρησης να διευκολυνθεί και να διασφαλισθεί η πρόσβαση των γυναικών στα κέντρα εξουσίας.

Είναι φανερό πως αναπτύσσεται σε παγκόσμια κλίμακα μια νέα συνείδηση, μια νέα πολιτική βούληση, για διεύρυνση του πεδίου, ώστε η ισότητα των φύλων να συμπεριλάβει το σύνολο των σχέσεων-κοινωνικών, οικονομικών και

πολιτικών, να διαπεράσει και να επηρεάσει το σύνολο των επιμέρους πολιτικών (mainstreaming). Σήμερα η έμφαση τοποθετείται στην ανάγκη να μετουσιωθούν οι νόμοι σε πράξη. Να περάσουμε, δηλαδή, από την επίσημη και τυπική ισότητα στην ουσιαστική και λειτουργική ισότητα, στη δίκαιη δηλαδή κατανομή των ευθυνών και των υποχρεώσεων ανάμεσα στα δύο φύλα.

Ο 20ος αιώνας ξεκίνησε με τη διεκδίκηση του δικαιώματος ψήφου από τις γυναίκες και τελειώνει με τον αγώνα για ίση συμμετοχή γυναικών/ανδρών στους δημοκρατικούς θεσμούς και στα πολιτικά κέντρα αποφάσεων.

Η συμμετοχή των γυναικών στην πολιτική, σε όλα τα κέντρα διαμόρφωσης και λήψης αποφάσεων καθίσταται αδήριτη ανάγκη, σύμφωνα και με τις αναλύσεις του Ευρωπαϊκού Δικτύου "Γυναίκες στα Κέντρα Αποφάσεων", για τους παρακάτω συγκεκριμένους λόγους:

- “ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ:
- Η Δημοκρατία βασίζεται στη συμμετοχή όλων των πολιτών στις διαδικασίες διαμόρφωσης και λήψης των αποφάσεων. Οι γυναίκες αποτελούν το 51% του πληθυσμού, εργάζονται και μορφώνονται όπως και οι άνδρες και δικαιούνται ανάλογης πολιτικής εκπροσώπησης
-
- “ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ, ΩΣ ΒΑΣΙΚΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ:
- Αυτό το δικαίωμα θα πρέπει να μεταφράζεται σε δίκαιη κατανομή των υποχρεώσεων στην ιδιωτική και στη δημόσια σφαίρα, κατάργηση της διαίρεσης της εργασίας κατά φύλα και υπέρβαση του ιστορικού αποκλεισμού των γυναικών από την πολιτική ζωή
-

- “ ΕΜΠΛΟΥΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΜΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΕΣ, ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΑ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΑΞΙΩΝ:
- Ο ιστορικός αποκλεισμός του γυναικείου φύλου από το δημόσιο βίο είχε ως αποτέλεσμα να αποκτήσουν οι γυναίκες διαφορετικές εμπειρίες, ενδιαφέροντα και συστήματα αξιών.
- Σε μία δημοκρατική κοινωνία οι πολιτικές αποφάσεις θα πρέπει αντανακλούν τα ενδιαφέροντα και τα συμφέροντα όλων των πολιτών
-
- “ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΠΟΛΥΤΙΜΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΠΟΡΩΝ:
- Οι γυναίκες αποτελούν το μισό της παγκόσμιας πηγής ανθρώπινου δυναμικού, ικανοτήτων και ταλέντων. Η φτώχη παρουσία των γυναικών στα κέντρα πολιτικών αποφάσεων σημαίνει φτώχεια και στέρηση για τη χώρα από τη μη αξιοποίηση των ανθρώπινων πόρων που διαθέτει
-
- “ ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ-ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΟΥΛΤΟΥΡΑ

Οι γυναίκες για πολιτισμικούς κυρίως λόγους είναι φορείς διαφορετικών ιδεών, αξιών και συμπεριφορών, που εναρμονίζονται περισσότερο με την κοινωνική πραγματικότητα και το πολιτικό κλίμα του τέλους του 20ου αιώνα. Λιγότερο ατομίστριες από τους άνδρες, δίνουν μεγάλη σημασία στις ανάγκες και τις απόψεις των άλλων. Επιπλέον, χάρη στην καθημερινή τους πείρα, είναι ιδιαίτερα ικανές να διακρίνουν και να συνδυάζουν πολλές και διαφορετικές ευθύνες και στην οικογένεια και στην επαγγελματική ζωή. Η ζωή των γυναικών πολιτικών σπάνια περιορίζεται μόνο στην πολιτική, αλλά αντίθετα διαχέεται και σε πολλούς άλλους τομείς. Γι' αυτό μια σημαντική

συμμετοχή γυναικών μπορεί να οδηγήσει σε ένα νέο πολιτικό πολιτισμό και σε μία καλύτερη κοινωνία για όλους.

Εκτιμώ ότι για όλους αυτούς τους λόγους, η ισόρροπη συμμετοχή ανδρών και γυναικών στην πολιτική αποτελεί βασική προϋπόθεση για την εξέλιξη κάθε δημοκρατικής κοινωνίας. Μόνο όταν οι γυναίκες αντιπροσωπευθούν επαρκώς στα κέντρα χάραξης και λήψης πολιτικών αποφάσεων, τα προβλήματα τους θα βρουν ικανοποιητικές λύσεις. Η βία, η σεξουαλική κακοποίηση, η αυξανόμενη ανεργία μεταξύ των γυναικών, η άνιση αμοιβή μεταξύ ανδρών και γυναικών στον εργασιακό χώρο, η ανισότητα ευκαιριών για επαγγελματική άνοδο και η απάνθρωπη απαίτηση να εναρμονίσει η γυναίκα όλους τους διαφορετικούς ρόλους που της αποδίδουν σήμερα, είναι προβλήματα άμεσα συνδεδεμένα με το γεγονός ότι οι γυναίκες δεν έχουν την απαραίτητη οικονομική και πολιτική δύναμη.

Το θέμα της ισότητας των δύο φύλων δεν είναι μόνο θέμα δικαιοσύνης μεταξύ ανδρών και γυναικών. Αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα, βασική αρχή της δημοκρατίας και μοχλό για την κοινωνική πρόοδο κάθε χώρας. Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να τονίσω την αναπτυξιακή διάσταση της ισότητας των δύο φύλων. Εφ' όσον με τον όρο ανάπτυξη εννοούμε, μεταξύ άλλων, και επενδύσεις σε ανθρώπινο δυναμικό, προκειμένου να οικοδομηθεί ένα καλύτερο μέλλον, τότε είναι βέβαιο ότι αυτή η ανάπτυξη δεν μπορεί να επιτευχθεί εάν το μισό του πληθυσμού παραμείνει στο περιθώριο.

Για αυτό, είναι απαραίτητο να ενισχυθεί η συμμετοχή των γυναικών στους αντιπροσωπευτικούς θεσμούς και στο σχεδιασμό της ανάπτυξης, ώστε να αξιοποιηθούν στο μέγιστο βαθμό οι δυνατότητές τους. Οι υποδομές στο χώρο της

υγείας, της εκπαίδευσης και της κοινωνικής πρόνοιας, η φροντίδα και η συμπαράσταση στα κοινωνικά αποκλεισμένα άτομα, η προστασία του ανθρώπινου και φυσικού περιβάλλοντος, και άλλα θέματα που αφορούν στη βελτίωση της ποιότητας ζωής και αποτελούν βασικές παραμέτρους της βιώσιμης ανάπτυξης μίας χώρας, μπορούν να τύχουν ιδιαίτερης προώθησης, αν μια "κρίσιμη μάζα" γυναικών συμμετέχει στις διαδικασίες σχεδιασμού και λήψης αποφάσεων.

Ασφαλώς η Ελλάδα δεν μπορεί να μείνει έξω από αυτές τις νέες διεργασίες. Πολύ περισσότερο που εξακολουθούμε ως χώρα να κατέχουμε την αρνητική πρωτιά στην Ευρώπη, ελάχιστα καλύτερα από τις χώρες της Μέσης Ανατολής.

Σήμερα αγαπητές φίλες, είσθε εδώ, είμαστε εδώ, για να αποφασίσουμε, για το πως θα αξιοποιήσουμε τα δικαιώματα και την πολιτική δύναμη που διαθέτουμε, προκειμένου να αλλάξουμε τη μοίρα μας, να αλλάξουμε τη μορφή και το περιεχόμενο της πολιτικής.

Οι επικείμενες δημοτικές και νομαρχιακές εκλογές αποτελούν μια μεγάλη ευκαιρία που δεν πρέπει να χαθεί. Έχουμε χρέος να αναλάβουμε πολιτική δράση, να πάρουμε την υπόθεση στα χέρια μας, για να αλλάξουμε το 4% στα δημοτικά συμβούλια και το 2% στα νομαρχιακά, που μας προσβάλλουν και μας ταπεινώνουν ως γυναικείο φύλο, αλλά και ως χώρα μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σήμερα που οι γυναίκες αποτελούν το 40% του εργατικού δυναμικού της χώρας μας και το 55% των φοιτητών των ΑΕΙ, η λειψή συμμετοχή τους στα αιρετά όργανα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, γεννά, αν όχι ζητήματα νομιμότητας αυτών των οργάνων, αφού δεν υπάρχουν ακόμη σχετικοί νόμοι όπως σε άλλες χώρες, οπωσδήποτε όμως

γεννά προβλήματα δημοκρατικής νομιμοποίησης τους.

Οι φετινές εκλογές της Τ.Α. θα πρέπει να μείνουν στην ιστορία ως σημαντικός σταθμός και αφετηρία, όχι μόνο λόγω των επαναστατικών αλλαγών στη διοικητική δομή της χώρας, της ανασυγκρότησης των νέων δήμων και της ενίσχυσης των αρμοδιοτήτων τους, αλλά γιατί και οι γυναίκες θα διεκδικήσουν για τον εαυτό τους το δικαίωμα του εκλέγεσθαι, το δικαίωμα να καταθέσουν τον πλούτο των ιδεών τους, τη φαντασία, την ευαισθησία, τα οράματα, την εμπειρία και τη μοναδική ικανότητά τους στην επίλυση των προβλημάτων της καθημερινότητας και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Τα μηνύματα από όλη την Ελλάδα λένε πως, παρά το σκληρό ανταγωνισμό που έχει αναπτυχθεί για την κατάληψη των αιρετών αξιωμάτων, οι γυναίκες θα δώσουν τη δική τους μάχη με πίστη, αξιοπρέπεια και αλληλεγγύη. Ο "Καποδίστριας" χρειάζεται τη γόνιμη θηλυκή σκέψη, που τραγικά απουσιάζει σήμερα από τη διαχείριση των τοπικών υποθέσεων, χρειάζεται επειγόντως μια "κρίσιμη μάζα" γυναικών, που θα δώσει πνοή ζωής και άρωμα στους νέους θεσμούς αποκέντρωσης και αυτοδιοίκησης.

Καμία από τις σύγχρονες προκλήσεις δεν μπορεί να αντιμετωπισθεί αποτελεσματικά χωρίς τη συμμετοχή, τη συνεισφορά των ιδεών και την ουσιαστική εκπροσώπηση των γυναικών. Η λειψή συμμετοχή ή η απουσία τους από τα αιρετά όργανα της Τ.Α. σημαίνει απώλεια και φτώχεια για τη χώρα μας, σημαίνει καθυστέρηση και υπανάπτυξη και της οικονομίας και της δημοκρατίας. Επομένως το θέμα προσλαμβάνει εθνική διάσταση και σημασία.

Σήμερα η Ελλάδα στην τελική ευθεία για την ισότιμη συμμετοχή της στην ισχυρή Ευρώπη του ενιαίου νομίσματος, χρειάζεται τη συστράτευση

όλων μας για να γίνουν τα οράματά μας πράξη
και η ελπίδα ζωή.

Οι γυναίκες μπορούν να πρωταγωνιστήσουν σ'
αυτή τη μεγάλη εθνική προσπάθεια.